

Kirke er den danske Folkekirke, saa skulde have overført den evangelisk-lutheriske Folkekirke som Folkekirke saaledes, at den ikke blev Andet end, jeg kan næsten sige, en Slags Politindretning, at den ikke skulde blive Andet end en borgerlig Indretning i Staten. Man løsrive sig saa meget, man vil, fra Begrebet om den almindelige Kirke og Gyldigheden af dens Virksomhed hos os, men hvor meget man end vil løsrive sig derfra, kommer man dog aldrig til at sige, at det Led af den almindelige Kirke, som den danske Folkekirke er, er en borgerlig Indretning. Kirken staaer ganske vist ikke over Staten, den staaer ikke ligeoverfor Staten, den kan ikke Andet end efter hele sin Bestemmelse udgjøre en Enhed med Staten, og Statens Autoritet, Statens Myndigheder gjælder for den, men man indskrænke ikke Kirkens Virksomhed til at aabne Udgang for de enkelte Medlemmer til Sjælesorg og Sjælepleie. Man maa ikke glemme, at Kirken har en større Opgave ligeoverfor Staten, den har den Opgave at bringe religiøs Erkjendelse, religiøse Følelser ind i Folket, saa at Staten kan have den Nytte deraf, at det, som bringer Befolkningen til at lyde dens Love og gjør det muligt, at Staten kan opfylde sine Formaal, ikke er Frygt for Straf og ikke Tvang, men den religiøse Erkjendelse, de religiøse Følelser, som Folket har faaet gennem Kirken. For mig staaer det ogsaa — det er en ganske speciel Bemærkning, og jeg feiler maaskee ved at komme med den, fordi man muligens kan bestride dens Rigtighed — for mig staaer det som noget meget Betydende, at man, dersom den danske Folkekirke ikke var Andet end en borgerlig Indretning i Staten, saa i Grundloven skulde have gjort den eneste Undtagelse fra Religionsfrihed i Danmark ved at bestemme, at den danske Konge skal bestemme sig til Folkekirken, til den evangelisk-lutheriske Kirke. Dette Punkt vilde under denne Forudsætning være blevet taget paa en ganske anden Maade. Jeg vil dertil sige, idet jeg ikke holder mig til Grundloven alene, at der stadig er gaaet en Strømning gennem den danske Rigsdag, som har ladet den erkjende, at Kirken var et andet Samfund; Rigsdagen har erkjendt, at dette Samfund har indre Anlig-

gender, som Staten, den lovgivende Magt, ikke saaledes vilde raade over, om den ogsaa kunde det, og deri finder jeg ogsaa et Vidnesbyrd for, at Kirken ikke blot er en borgerlig Indretning i Staten. De Enkeltheder, som den ærede Rigsdagsmand med sædvanlig Skarphed fremhævede, og som den ærede Rigsdagsmand for Aarhus Amts 1ste Valgkreds (Winther), der sidst havde Ordet, ogsaa omtalte, skal jeg ikke nærmere komme ind paa af den samme Grund, som ogsaa er paabe-raabt af Andre, at disse Enkeltheder have været saa overordentlig meget behandlet i de foregaaende Møder. Jeg vil udtale — og jeg vil bede det høie Thing være forvisset om, at det er min inderste Overbeviisning, — at jeg finder ikke blot, at det er særdeles ønskeligt, men at der er en paatrængende Nødvendighed for at foretage Forandringer med Hensyn til Landsbypresterenes Lønning. Idet jeg foregaaer de andre Forbedringer, som Lovforslaget tilsigter, og som ogsaa staae i Forbindelse hermed, vil jeg fremhæve, at der er to Udeligheder i dette Forhold, som gjøre, at jeg maa føle mig stærkt gennemtrængt af Bevidstheden om, at denne Nødvendighed er tilstede. Det er paa den ene Side den Omstændighed, at der er Præster, og det ikke saa Præster, som leve saaledes under Tryk af økonomiske Sorger, at det ikke kan Andet end lamme deres Virksomhed, men paa den anden Side er der ogsaa en stor Deel Præster, som have saa overflødige Indtægter, at jeg ikke blot vil sige, at deres Størrelse er uforholdsmæssig, men at den er usforsvarlig. Den er uforholdsmæssig i Forhold til, hvad Præsterne have at varetage — med al Anerkjendelse af hele den Virksomhed, som de ere opfordrede til at udfolde — og den er uforholdsmæssig overfor Statens andre Embedsmænd, men jeg vil kalde den usforsvarlig, fordi det ikke kan undgaaes, at naar saa store Goder tilflyde dem, maa det komme til at indvirke paa Præsternes hele Samfundsstilling, saa at der derved bliver reist en Skillevæg, der formindsker den Forbindelse, som skal finde Sted mellem Præsterne og Menighederne. En Omordning af disse Forhold er altsaa nødvendig, men jeg troer ogsaa, at Regjertin-